

22.01.2021

Opetus- ja kulttuuriministeriö, OKM

Lausunto koulutuspoliittisesta selonteosta

Ensiksi haluamme kiittää siitä, että suomalaisen koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatioiden tilasta ja tulevaisuuden kehittämissuunnista on saatu koottua kokonaisuus, josta on helpompi arvioida ja luoda kokonaiskuva niin nykytilanteen kuin tulevaisuuden kehittymistarpeidenkin osalta. On myös erittäin arvokasta, että koulutus, sivistys ja innovaation, tutkimus ja niiden merkitys tunnustetaan hyvinvoinnin perustana ja globaalien haasteiden ratkaisemisessa.

Itse selonteko keskittyy vahvasti lasten ja nuorten osaamisen kehittämiseen ja aikuisväestön osalta tarve tietojen ja taitojen jatkuvaan päivittämiseen ja sen tukemiseen jää mielestämme asiakirjassa lähes kokonaan huomioimatta. Tämän hetken opiskelijoista lähes 70 % tulee jatkuvan haun kautta erityisesti Itä-Suomen alueella ja tämän joukon osaamisen jatkuva kehittäminen on avainasemassa alueen työvoimatarpeiden tyydyttämisessä.

Kuten selonteossa todetaan, tunnustetaan koulutuksen sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan merkitys taloudellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäjinä maailmanlaajuisesti. Myönteinen kehitys vaatii kuitenkin työtä ja merkittäviä taloudellisia panostuksia myös jatkossa sekä toimintatapojen ja rakenteiden uudistamista. OECD:n tilaston mukaan Suomi käytti vuonna 2017 ammatillisen koulutuksen opiskelijavuotta kohden 8 000 \$, Ruotsi noin 15 000 \$ ja Saksa noin 18 000 \$. Suunta onkin tällä hallituskaudella ollut oikea koulutuksen resurssien palauttamiseksi takaisin, joskin lisäys tulisi tehdä perusrahoitukseen. Koulutuspoliittisen selontekoluonnoksen linjaukset eivät ole linjassa juuri tehdyn ammatillisen koulutuksen reformin kanssa.

Tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden tiekartta valmistui huhtikuussa 2020, ja pidämme sen käyttöönottoa hyvänä koulutuksen kehittämisen kannalta. Eduskunta on nyt hyväksynyt hallituksen esityksen, jolla oppivelvollisuutta jatketaan 18 ikävuoteen. Sovellamme lakia ensimmäisen kerran niihin oppivelvollisiin, jotka lopettavat peruskouluunsa vuonna 2021. Tarkoitus vailla toisen asteen koulutusta olevien osuuden laskemaan merkittävästi työikäisen väestömme keskuudessa. Tämä kuitenkin tulee vaatimaan kestäviä ja perusrahoituksessa turvattuja rahoitusratkaisuja, jotta nyt tulevaisuusinvestointien turvin rakennettavia ohjauksen ja tuetun oppimisen malleja voidaan edelleen kehittää parantamaan heikommassa asemassa olevien oppijoiden selviytymistä toisella asteella.

Jatkuvan oppimisen uudistuksella luvataan vastata läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen kehittää ja uudistaa omaa osaamista. Sen linjaukset ja tiekartan käyttöönotossa on tärkeää kuunnella koulutuksenjärjestäjien kantaa asiassa, jotta vältetään varsinkin alueilla päällekkäisten hallintorakenteiden muodostumiselta ja siltä, että itse asia, jatkuva oppiminen jäisi vain

pinnalliseksi täsmätaitojen oppimiseksi, joilla pitkäjänteinen ja näin jatkuvasti yksilöä kehittävä laajempi kokonaisuuksien oppiminen jäisi saavuttamatta. Jatkuvan oppimisen uudistusta tulisi lähestyä myös yksilön näkökulmasta ja rakentaa elinikäinen HOKS-prosessi, joka ohjaa osaamisen kehittymistä perusasteelta aina työuran loppuun saakka. Työelämän roolia tulisi vahvistaa selonteossa mm. oppisopimuskoulutuksen näkökulmasta.

Selonteossa avataan myös rakenteiden tarkastelun merkitys erityisesti alueilla, joissa väestö olennaisesti vähenee tulevien vuosien aikana. Koulutus toisella asteella onkin tarkoituksenmukaista koota samoille koulutuksenjärjestäjille, osakeyhtiöille tai kuntayhtymille, jotka voivat omalta osaltaan tehostaa jatkossa tilojen, laitteiden ja henkilöstön yhteiskäyttöä osaamisen kehittämisessä. Rakenneratkaisuja tulee rohkeasti tehdä.

Suomalaisten koulutus- ja osaamistaso on maailman kärkeä. Koulutus- ja tutkintojärjestelmän on tarkoitus toimia saumattomana kokonaisuutena ja sen sisällä raja-aidat ovat matalia mahdollistaen joustavat henkilökohtaiset valinnat. Tämä yksilöllisen oppimisen aiempaa paremmin huomioiva suuntaus on ollut erityisen tervetullutta kaikessa koulutuksessa.

Toisen asteen koulutus luo opiskelijalle sivistyksellisen perustan. Opintojen myötä opiskelijat kehittyvät aktiivisiksi kansalaisiksi ja täysivaltaisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Toisen asteen koulutuksen on turvattava koko nuorisoiäluokalle vahva yleissivistävä ja ammatillinen perusta jatko-opintoihin ja työelämään siirtymistä varten sekä mahdollistettava osaltaan työikäisen väestön osaamisen kehittäminen. Järjestäjäverkot tarkastelun ja resurssiviisaan tulevaisuuden näkökulmasta on järkevää yhdistää samalle järjestäjälle sekä lukio- että ammatillinen koulutus, varsinkin väestökadosta kärsivillä alueilla. Tämä on erittäin tärkeää alueiden elinvoiman ja kilpailukyvyn ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta.

Kestävä tulevaisuus rakentuu koulutuksen ja tutkimuksen varaan ja se edistää kasvua ja hyvinvointia. Osa nuorista ja myös aikuisista tarvitsee vahvempaa ohjausta opintojensa aikana ja se tulee heille eri keinoin turvata. Näin vältetään parhaiten yhteiskuntamme polarisoituminen.

Päätös oppivelvollisuuden laajentamisesta tulee varmasti lisäämään toisen asteen tutkintojen suorittamista. Lakimuutoksen vaikutus keskeyttämisten vähenemiseksi edellyttää kuitenkin ohjauksen ja motivoinnin tehostamista joidenkin oppijoiden kohdalla edelleen sekä yhä saumattomampaa moniammatillista yhteistyötä, mikäli oppimisessa havaitaan esteitä, joihin tulee puuttua varhaisessa vaiheessa. Näin taataan parhaiten jokaiselle oppijalle mahdollisuus löytää oma polku ja edetä sen mukaan.

Opetussektorin nykyisen autonomisen aseman on ensiarvoisen tärkeää ja tämä tulee pitää mielessä koulutuksen toteutumisen seurantaan vahvistettaessa. Rahoituksen ja painotusten kehitys ei voi perustua ainoastaan historiatietojen analysointiin, vaan koulutuksen järjestämiseksi on myös turvattava ennakoitava ja kestävä talous. Edetään yhdessä kohti osaavampaa ja ketterämpää Suomea!

Etelä-Savon Koulutus Oy

Arja Flinkman
toimitusjohtaja